

Ekonomski potencial podjetnih Slovenk

Mreža za enake možnosti – MEMA

Ekonomski potencial podjetnih Slovenk

Rezultati projekta Network MEMA –
Mreže za enake možnosti

Povzetek prispevkov za Forum

September 2016

Izdajatelj: GZS Zbornica osrednjeslovenske regije Ljubljana – Network MEMA – Mreža MEMA.

Publikacija je nastala kot del projekta Network MEMA

Uredniški odbor:

Marta Turk, Karmen Rodman, Vida Perko, Igor Vrhovec, Tamara Turk

Avtorji po abecedi:

Marta Turk, Tedeja Vran Bertok, Karmen Rodman, Vida Perko, Igor Vrhovec, Tamara Turk, Tina Fortič Jakopič

Iz predgovora

Marta Turk

Vse večji delež brezposelnih visoko izobraženih žensk v njihovem najproduktivnejšem življenjskem obdobju med 25 in 45 leti je na seznamu iskalk zaposlitve. Upadanje deleža žensk v obrti in skrb vzbujajoč trend med samozaposlenimi, ki ne zmorejo preživeti s podjetniško dejavnostjo, opozarjata, da s strategijo pospeševanja razvoja podjetništva, kakršno izvajamo v Sloveniji že dvajset let, **ne dosegamo zastavljenega cilja**, da naj postaneta malo gospodarstvo in podjetništvo »hrbtenica slovenskega gospodarstva«, ki bosta prispevala k izvozu, mednarodni trgovini in ustvarjanju novih delovnih mest. Povprečno število zaposlenih v mikropodjetjih je manj od 5 oseb, delež mikropodjetij v celotni strukturi gospodarstva ostaja enako zaskrbljujoč v celotnem obdobju – več kot 96-odstoten. »Lifestyle podjetja« pa gotovo niso tista, ki bodo ključno prispevala h gospodarski rasti, še zlasti, če ne bodo deležna primernih spodbud, da bi zrasla.

Podjetništvo ni **le ekonomska, temveč tudi socialna kategorija**, kar se je posebej odražalo v letih gospodarske krize in v času družbenopolitičnih sprememb po osamosvojitvi, ko smo doživljali t. i. podjetniški bum z vsemi oblikami privatizacije in tranzicije.

Kadar govorimo o podjetništvu kot **ekonomski kategoriji**, predvsem pričakujemo, da bo podjetništvo pospešilo gospodarsko rast in spodbudilo izvozno gospodarsko dejavnost. Podjetništvo pa vse bolj postaja tudi **socialna kategorija**, ki delno **razrešuje problem** pomanjkanja delovnih mest z ukrepi aktivne politike zaposlovanja. S pospešenim samozaposlovanjem posameznikov postaja tudi socialni korektiv. Samozaposlovanje v veliki meri »premika« zaposlene v novo kategorijo podjetnikov v odvisnem delovnem razmerju, v katerem se **večinoma pojavlja ženska populacija** z različnimi oblikami storitvenih dejavnosti. Vse bolj postaja popularno tudi **socialno podjetništvo**, v okviru katerega prav tako najdejo svoj prostor predvsem ženske.

Od New Delhija do Pariza, od Nairobija do New Yorka, od Moskve do Ljubljane, povsod se ženske odločajo za podjetništvo. Ne gre več samo za vprašanje, **kako se znajti** in preživeti v težkih socialnih ali ekonomskih razmerah, gre bolj za spoznanje, da **se vse da**, če se le hoče, in da vsakdo zmore, če le nekaj zna; **znati** pa pomeni **biti neodvisen**, razmišljati s svojo glavo, živeti po lastnem prepričanju in se zavedati odgovornosti do sebe, svoje družine in okolja. In prav to omogoča podjetništvo.

Zagotovo so tu nove priložnosti tudi za ženske tako v razvitem svetu, v katerem strukturne spremembe in nove tehnologije ponujajo številne nove priložnosti, kot v državah v razvoju, v katerih ženske dostikrat ostajajo edine hranilke v ožjih in širših družinah. Proizvodnja je v upadanju, pred nami je era storitev in informacijske industrije v najširšem smislu, obdobje novih tehnologij in orodij, ki nam **v krajšem času** omogočajo, da ustvarimo več, mnogo več, a nas hkrati **»zasužnjujejo«**, da dostikrat nezavedno tako »prihranjen« čas znova investiramo **v delo**. Sodobna tehnologija prinaša prednosti globalnih trgov in konkurence, hitrih komunikacij in prevelike količine informacij ter nas sili k hitrim odločitvam, k takojšnjim akcijam, v bliskovito intuitivno predvidevanje; tradicionalne metode poslovanja in internacionalizacije se dnevno bogatijo, zahvaljujoč globalnim socialnim omrežjem v viralnem okolju. Vse to zahteva od posameznika, da neprestano pridobiva informacije, da se ves čas izpopolnjuje in uči, saj je le to način, **da tečemo** dovolj hitro z drugimi konkurenti¹.

Vprašanja, **zakaj razvijati žensko podjetništvo** in kaj to sploh je v državah članicah EU, si ne bi smeli več zastavljati! Sedaj se naj razvijalci pospeševalnih programov raje sprašujejo, kako spodbujati žensko podjetništvo, da bodo že delujoča podjetja hitreje rasla in zaposlovala ter da se bodo mlade ženske raje odločale za samostojno podjetniško kariero in ob tem ne bodo opuščale **družinskega življenja**.

Za boljši gospodarski in družbeni razvoj je vsekakor treba v dejavnosti vključiti tudi vse ženske potenciale, saj bo to vplivalo na izboljšanje gospodarstva, omogočilo nove zaposlitve in spremembo razmer v družbi. To je priložnost, ki je ne kaže zamuditi². Nič manj pomembno pa ni vključiti v podjetništvo tudi starejšo generacijo, saj

---

¹ *Concorrere* (it.) = teči skupaj

² *“The optimisation of women's talents will boost business performance. Taking action to achieve this will require sustained courage and commitment from today's corporate leaders. This is an opportunity not to be missed. Why women mean business. Wittenberg–Cox & Maitland, 2008.*

se s podaljšano delovno dobo pojavlja tudi nov izziv, kje in kako zaposliti te delovne viške. Odločitev o tem, kateri od ukrepov imajo v posameznih okoljih najboljše rezultate, je stvar premisleka in dobrega poznavanja nacionalnega okolja in človeških potencialov.

Tema postaja v zadnjih nekaj letih znova aktualna tudi v Sloveniji. Rast brezposelnosti sicer ne kaže bistvenih razlik med spoloma, lahko pa zasledimo večji prirast samozaposlenih žensk, med njimi pa tudi naraščajoč delež mladih žensk z visoko izobrazbo, ki so se odločile za ustanovitev podjetja. Spodbudno je, da med uspešnimi podjetnicami najdemo tudi takšne, ki so se s svojo ponudbo že uveljavile tudi izven Slovenije, manj spodbudno pa je dejstvo, da je vse večji delež samozaposlenih (moških in žensk), ki živijo na robu revščine in se s podjetniško dejavnostjo ne morejo preživljati.

»Da bi dosegli konkurenčno in dinamično gospodarstvo, zasnovano na znanju, moramo razviti podjetništvo v vseh sektorjih: to ni ključno samo za gospodarstvo«, ključnega pomena je tudi za družbo kot celoto, saj ukrepi evropske politike za spodbujanje gospodarskega razvoja in zmanjševanje brezposelnosti stremijo k vse večji (samo)zaposlenosti in s tem k spodbujanju (mikro)podjetništva. »Zato je treba ponuditi tudi ženskam napotila in informacije ter jim ponuditi podporo, ki jo potrebujejo za ustanavljanje in vodenje lastnih podjetij.«³

Podjetnost kot lastnost posameznice ali posameznika, ki želi sodelovati in vplivati na pogoje za življenje in delo ter s tem na razvoj družbe, je sestavina človeškega kapitala, na katerega se zanašajo vlade v svojih razvojnih strategijah. Ni nujno, da podjeten človek tudi ustanovi in vodi podjetje, da je torej podjetnik. *(Človeški kapital opredeljujemo kot poseben skupek znanj in veščin, ki jih posameznik prinaša na trg delovne sile. Moški se praviloma zaposlujejo v dejavnostih, ki zahtevajo več specifičnega človeškega kapitala. Na drugi strani pa je večina gospodarskih dejavnosti, v katerih prevladujejo ženske, podcenjenih. Praviloma jih namreč povezujejo z domačimi opravili, ki zahtevajo t. i. »gospodinjska znanja«, kot so nega, vzgoja, prehranjevanje ... Na ženske gospodarske dejavnosti se pogosto gleda kot na »žensko delo v gospodinjstvu.«⁴)*

Ženske vsekakor niso homogena skupina ljudi, za katere bi bilo dovolj, da enoznačno in z enim samim ukrepom dosežemo zelene učinke, na primer večjo stopnjo samozaposlenosti žensk z ukrepom sofinanciranja samozaposlitve, priprave poslovnega načrta in subvencioniranjem stroškov bruto plač za določeno začetno obdobje podjetništva.

Podjetništvo in ženske

---

dr. Karmen Rodman, Katarina Košmrlj

Podjetništvo je zelo stara gospodarska panoga, katere začetki segajo že v antiko. Posredno so bile v podjetništvo ženske vključene že od nekdaj, čeprav je bila vse do konca druge svetovne vojne njihova vloga obrobna in potisnjena v ozadje. S širjenjem političnih in socialnih pravic žensk so začele pridobivati pomembnejše vloge tudi v gospodarstvu. Kljub temu pa vse do konca prejšnjega stoletja ni bilo veliko govora o ženskah v podjetništvu ne v praksi ne v stroki. Ahlova (2004) pri pregledu znanstvene literature s področja podjetništva ugotavlja, da se je o ženskah v podjetništvu malo pisalo predvsem zaradi nekaterih tradicionalnih, lahko bi rekli tudi konservativnih in stereotipnih pogledov na podjetništvo. Podjetništvo se dojema kot domena moškega spola, raziskovanje in izobraževanje sta usmerjena v t. i. moške principe (tekmovalnost, vodenje, odločanje). Pri tem se poudarja ločevanje med javnim, ki naj bi bilo področje moškega delovanja, in zasebnim, ki naj bi bilo področje delovanja žensk, v okviru tega pa se javno uspešne ženske opredeljuje kot izjeme.

Kljub temu opažamo očiten razvoj v ženskem podjetništvu. V ZDA se je npr. število podjetij v celotni ali večinski lasti žensk od leta 1970 do leta 2007 povečalo za skoraj 25 odstotnih točk. Vendar raziskovalci ugotavljajo in

---

³ *Good Practices in the Promotion of Female Entrepreneurship, Examples from Europe and other OECD Countries. ECEDEG, 2002.*

⁴ *K.Širec Rantaša, P. Tominc, M. Rebernik: Ženske v podjetništvu: Neenakost kljub formalni enakosti Vir ni popolno naveden!*

statistični podatki kažejo, da so podjetja v lasti žensk večinoma manjša kot podjetja v lasti moških in da dosegajo manjše dobičke. So tudi manj stabilna, saj ženske svoja podjetja večinoma zaprejo ali njihov posel propade v krajšem času kot moškimi. Ženska podjetja običajno delujejo v panogah, ki so povezane z zasebno sfero: veliko se jih ukvarja z dejavnostmi osebne in zdravstvene nege, z varstvom, vzgojo in izobraževanjem, z gostinskimi dejavnostmi. Manjši delež ženskih podjetij pa najdemo na področju proizvodnje in visoke tehnologije; tu prevladujejo podjetja v lasti moških. Zaradi značilnosti panog, v katerih delujejo, dosegajo ženske v svojih podjetjih običajno manjše dobičke kot moški, saj so to panoge z nižjo stopnjo inovativnosti in nižjo dodano vrednostjo (Wang in Morrell, 2015, Kepler in Shane, 2007). Carrigan in Duberley (2013) sta intervjuvala številne podjetnice in veliko jih je povedalo, da jih stalno podcenjevanje njihovega prispevka na ekonomski in družbeni ravni zelo moti, da v njih povzroča konflikte tudi na osebni ravni. Sicer samozaposlitev doživljajo kot osvobajajočo, a zaradi nenehnih časovnih pritiskov in slabe podjetniške samopodobe veliko žensk prekine podjetniško pot ali pa se zanjo sploh ne odločijo.

Nekateri avtorji pa ugotavljajo, da zaradi osebnostnih razlik ženske poslovno niso manj učinkovite, ampak le poslujejo drugače kot moški. Veliko žensk svoja podjetja vidi kot zelo inovativna, le da večina inovacij ni prebojnih in povezanih z novimi produkti, ampak gre za inkrementalne procesne inovacije, za katere pa je težko oceniti koristi (Watson, 2002, Blake in Hanson, 2005). Podjetja v lasti žensk so veliko bolj povezana z lokalno skupnostjo in v večji meri neposredno vlagajo v skupnost kot moška podjetja. Glavni razlog za to je prevladujoči način delovanja žensk, ki imajo v svojem podpornem poslovnem omrežju večinoma sorodnike in prijatelje ali vsaj znanca (Wang in Morrell, 2015, Loscocco idr., 2009).

Povezovanje v podjetništvu

O pomembnosti povezovanja v podjetništvu je bilo že veliko napisanega. Na tem mestu se osredotočamo bolj na značilnosti poslovnih, torej podjetniških omrežij moških in žensk. Omrežja so posebej pomembna pri majhnih podjetjih, predvsem zaradi drugačnih kanalov delovanja v primerjavi z večjimi sistemi s številnimi zaposlenimi. *"Ker ženske vstopajo v podjetništvo z deficitom zaradi svojega socialnega položaja, so omrežja zanje verjetno še pomembnejša"* so mnenja Loscocco s sodelavci (2009: 329). Ženske imajo v primerjavi z moškimi večja omrežja, ki pa so običajno bolj homogena in v njih je večji delež sorodnikov kot v omrežjih moških. Ženske, ki šele začenejo svojo podjetniško pot, imajo v omrežjih večji delež žensk, moški v istem položaju pa večji delež moških. Pri izkušenih podjetnikih je razmerje med moškimi in ženskami v poslovnem omrežju podobno (Thebaud, 2010). V strukturi omrežij ni bistvenih razlik glede na spol podjetnikov, vendar pa se glede poslovnih zadev tako ženske kot moški najpogosteje najprej obrnejo na moške (Cromie in Biley, 1992).

Večina raziskav odkriva razlike med omrežji podjetnikov in podjetnic, vendar je tudi veliko kritik glede njihovega pristopa, ki podpira tradicionalne razlike med moškimi in ženskami v podjetništvu. Veliko podjetnic se trudi distancirati od ločevanja podjetništva po spolu in skuša preseči moško dojemanje podjetništva. Tako bolj kot spol na omrežja vplivajo izkušnje s trga dela, s tem pa so povezani tudi vplivi omrežja na nadaljnje karijerne odločitve. Posamezniki, ki imajo večja in bolj heterogena omrežja, bodo verjetneje ustanovili nova podjetja ne glede na spol (Lewis, 2006, Renzulli in drugi, 2000 v Thebaud, 2010).

Stanje v Sloveniji

V Sloveniji stanje ženskega podjetništva nekako sledi evropskim in svetovnim trendom vsaj po statističnih kazalnikih. Podjetij v (večinski) lasti žensk je nekaj manj kot tretjina, po zadnjih dostopnih podatkih iz 2015 jih je 28 % (GEM 2015), v 2012 pa jih je bilo z 29 % le 2 odstotni točki manj od evropskega povprečja. Podjetnice v Sloveniji predstavljajo 8 % delovno aktivnih žensk. Med njimi je ¾ samostojnih podjetnic in le 15 % jih v podjetništvu ni bilo polno zaposlenih. Ta delež je v primerjavi z evropskim pol manjši. Podjetnice v Sloveniji ne glede na obseg zaposlitve delajo v povprečju nekoliko več od evropskih kolegic – 42 ur pri polni in 22 ur pri delni zaposlitvi, medtem ko je obseg dela podjetnic v EU28 36 ur pri polni in 18 ur pri delni zaposlitvi (Panteia, 2014).

Ženske na trgu dela

Tedea Vran Bertok

Ženske na trgu dela

Za ženske je značilno kasnejše vstopanje na trg dela, zgodnejše upokojevanje in pogostejše prehajanje v neaktivnost. Običajno je zato stopnja njihove delovne aktivnosti nižja, višja pa je stopnja brezposelnosti. Pred začetkom gospodarske krize v letu 2008 so v registrirani brezposelnosti ženske predstavljale večji delež kot moški, kar je bila predvsem posledica ugašanja delovnih mest v delovno intenzivnih panogah (tekstilna, oblačilna in usnjarska industrija). Brezposelnost moških se je v času gospodarske krize zaradi stečajev in odpuščanja na področju gradbeništva ter predelovalnih dejavnosti (proizvodnja kovin, kovinskih izdelkov, obdelava in predelava lesa, proizvodnja motornih vozil, drugih strojev in naprav itd.) ter tudi na področju dejavnosti prometa in skladiščenja hitro povečevala, zato sta se v tem obdobju že skoraj izenačili tudi stopnji registrirane brezposelnosti obeh spolov. Sčasoma pa so se začela odpuščanja tudi v storitvenem sektorju oz. zmanjševanje zaposlenosti v javnem sektorju, v katerem pa se večinoma zaposlujejo ženske. Pred krizo je med brezposelnimi več žensk kot moških, v obdobju od 2009 do 2014 je bilo moških več, a se je razlika zmanjševala; v letu 2015 je bilo žensk ponovno več, predstavljale so 51,0 % brezposelnih. Ženske imajo več težav pri zaposlovanju zaradi neskladij med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela ter diskriminacije pri zaposlovanju, predvsem to velja za mlajše ženske v rodni dobi.

Podjetniška aktivnost žensk v slovenskih regijah

Tedea Vran Bertok

Značilnosti

SLOVENIJA

V letu 2015 je bilo v Sloveniji povprečno brezposelnih 112.726 oseb, ženske so predstavljale **51 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **25,3** meseca.

Denarno nadomestilo je prejemale 10.344 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 677,91 eur, za brezposelne moške 694,64 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **39,5** let.

OBALNO-KRAŠKA REGIJA

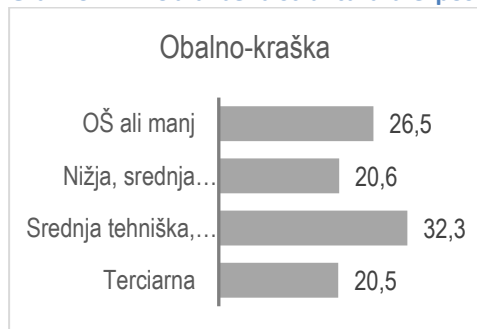
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 5.525 oseb, ženske so predstavljale **48,1 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **20,3** meseca.

Denarno nadomestilo je prejemale 615 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 679,67 eur, za brezposelne moške 686,79 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **41,1** let.

Grafikon 1: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Obalno-kraški regiji

GORIŠKA REGIJA

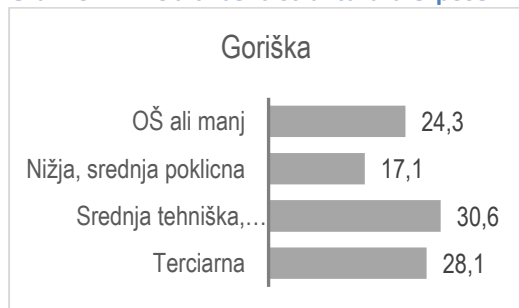
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 5.206 oseb, ženske so predstavljale **49,9 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **21,1** meseca.

Denarno nadomestilo je prejemale 516 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 693,46 eur, za brezposelne moške 697,48 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **39,1** let.

Grafikon 2: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Goriški regiji

GORENJSKA REGIJA

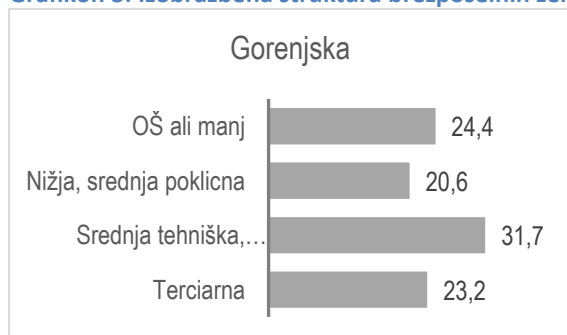
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 7.751 oseb, ženske so predstavljale **50,1 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **17,9** meseca.

Denarno nadomestilo je prejemale 1.027 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 678,75 eur, za brezposelne moške 707,92 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **40,2** let.

Grafikon 3: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Gorenjski regiji

OSREDNJSLOVENSKA REGIJA

V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 26.664 oseb, ženske so predstavljale **48,0 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **24,6** meseca.

Denarno nadomestilo je prejelo 2.260 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 705,07 eur, za brezposelne moške 691,20 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **40,2** let.

Grafikon 4: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Osrednjeslovenski regiji

KOROŠKA REGIJA

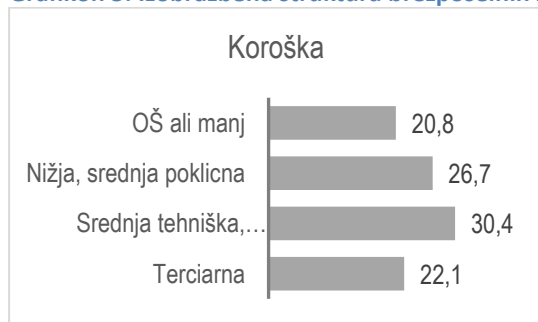
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 3.517 oseb, ženske so predstavljale **57,0 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **24,0** meseca.

Denarno nadomestilo je prejelo 362 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 677,63 eur, za brezposelne moške 727,43 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **38,6** let.

Grafikon 5: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Koroški regiji

PODRAVSKA REGIJA

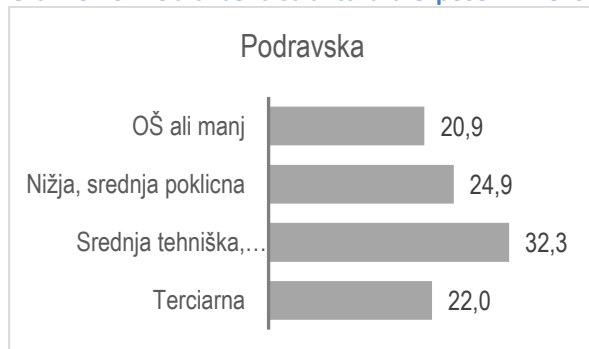
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 9.816 oseb, ženske so predstavljale **52,1 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **24,7** meseca.

Denarno nadomestilo je prejelo 1.722 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 679,13 eur, za brezposelne moške 694,01 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **39,5** let.

Grafikon 6: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Podravski regiji

POMURSKA REGIJA

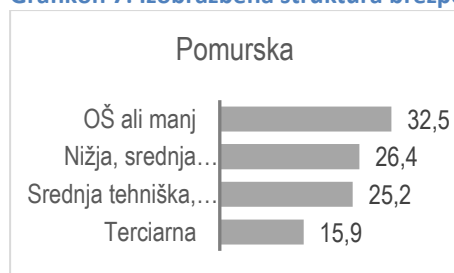
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 4.941 oseb, ženske so predstavljale **53,5 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **31,7** meseca.

Denarno nadomestilo je prejemale 947 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 616,54 eur, za brezposelne moške 677,00 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **40,5** let.

Grafikon 7: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Pomurski regiji

POSAVSKA REGIJA

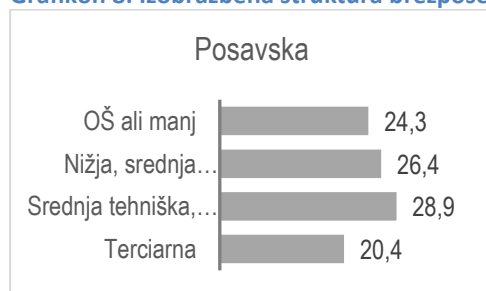
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 4.658 oseb, ženske so predstavljale **51,5 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **29,3** meseca.

Denarno nadomestilo je prejemale 347 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 665,13 eur, za brezposelne moške 682,41 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **39,5** let.

Grafikon 8: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Posavski regiji

PRIMORSKO-NOTRANJSKA REGIJA

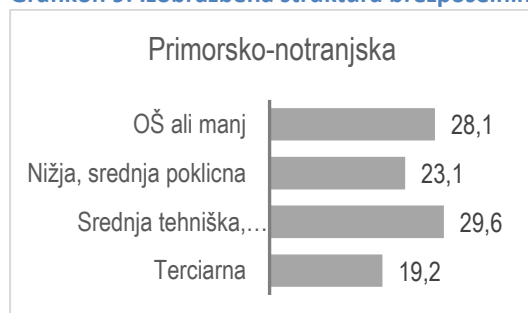
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 2.686 oseb, ženske so predstavljale **51,4 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **21,8** meseca.

Denarno nadomestilo je prejemale 265 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 663,36 eur, za brezposelne moške 688,42 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **39,6** let.

Grafikon 9: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Primorsko-notranjski regiji

SAVINJSKA REGIJA

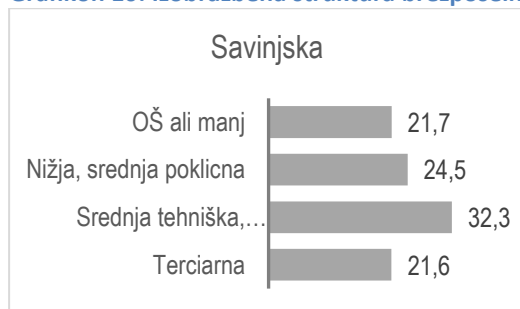
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 15.361 oseb, ženske so predstavljale **53,2 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **25,4** meseca.

Denarno nadomestilo je prejelo 1.367 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 671,64 eur, za brezposelne moške 688,63 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **39,0** let.

Grafikon 10: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Savinjski regiji

ZASAVSKA REGIJA

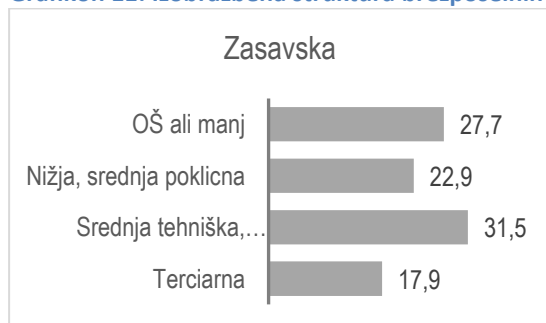
V letu 2015 je bilo v regiji povprečno brezposelnih 1.966 oseb, ženske so predstavljale **49,7 %**.

Ženske so bile brezposelne v povprečju **25,7** meseca.

Denarno nadomestilo je prejelo 263 brezposelnih žensk.

Povprečna višina denarnega nadomestila je bila za brezposelne ženske 704,04 eur, za brezposelne moške 726,70 eur. Povprečna starost brezposelnih žensk je bila **38,5** let.

Grafikon 11: Izobrazbena struktura brezposelnih žensk v Zasavski regiji

Samozaposlene Slovenke – bolj za preživetje kot za rast

Marta Turk

Ekspanzijo samozaposlovanja žensk lahko neposredno povežemo z obstojem podpornih ukrepov aktivne politike zaposlovanja. V letih 2005 do 2013 se je skokovito povečalo število samostojnih podjetnic posameznic, žensk v **svobodnih poklicih** in tudi žensk v kmetijstvu. Ko so bili nekateri ukrepi, ki so spodbujali samozaposlovanje, ukinjeni, je bil padec števila samozaposlitev drastičen.

Samozaposlene ženske v glavnem zagotavljajo prihodek, ki zadostuje le za lastno preživetje in ne zaposlujejo, saj s svojo dejavnostjo (različne osebne in poslovne storitve) ne zmorejo financirati še dodatne zaposlene osebe. Ciljno naravnani podporni ukrepi, ki bi spodbudili povezovanje med podobnimi podjetniškimi idejami že na samem začetku in ustvarili po načelih »zadruga« močnejšo podjetniško osnovo in s tem tudi več priložnosti za konkurenčnejšo storitveno ali proizvodno ponudbo na trgu EU in ne le v domačem kraju, bi zagotovo omogočili tudi hitrejšo rast in zaposlovanje mladih. Podporni ukrep »samozaposlitve« postaja bolj rešitev v sili, preložitvev soočenja z brezposelnostjo in kupovanje časa, manj pa pravo podjetništvo, ki bi temeljilo na dobri podjetniški ideji, slonelo na potrebnih virih, zagotavljalo zaposlitev in bi bila primerna za trg (glej *sliki 2 in 3.*)

V takih razmerah ženska v zrelem življenjskem obdobju postane trajno presežna delovna sile, mlajše generacije žensk pa se soočajo z nezaposljivostjo zaradi spola: Ker bodo pričakovano imele otroka(e), so za delodajalce manj zanimive, na trgu pa je dovolj iskalcev moških, ki imajo pri zaposlitvi prednost. V jalovosti iskanja zaposlitve so se mnogi ljudje – moški in ženske – odločili rešiti svoj problem brezposelnosti tako, da so ustanovili lastno podjetje že v začetku 90-tih. Toda v zadnjih petih letih se srečujemo z novimi kazalci: iskalke zaposlitve so nekako »prestare« za nove zaposlitve in premlade, da bi se lahko upokojile. Njihova znanja in izobrazba prešibka, še posebej, ko govorimo o izzivih nove ekonomije.

Delež Slovenk v podjetništvu

Delež ustanovljenih zasebnih podjetij Slovenke je primerljiv z deležem v drugih tranzicijskih državah. Ženska, ki je ustanovila svoje podjetje in ga tudi vodi, je hkrati srce družine z vsemi dnevnimi odgovornostmi matere, vzgojiteljice in družice.

V Sloveniji predstavlja delež žensk v podjetništvu in obrti med 23 in 27 odstotki (govorimo o samostojnih podjetnicah – fizičnih osebah), več kot 90 odstotkov podjetnic ima manj kot 3 zaposlene ljudi. V zadnjih dvajsetih letih ugotavljamo, da je poprečno število zaposlenih v mikropodjetjih pod 4, velika večina, kar 96 odstotkov mikro podjetij in s. p., pa je brez zaposlenih ljudi. Poslovno okolje premalo promovira in spodbuja priložnosti, da bi se samozaposleni tudi poslovno povezali v stabilnejše oblike »mikrogrozdov« in tako ustvarili specifično socialno podjetniško podporno mrežo, ki bi prispevala k njihovi večji konkurenčnosti, saj bi lahko oblikovali skupno infrastrukturo, investirali v skupno opremo, zmanjšali stroške poslovanja in povečali priložnosti za prodor na tuje trge. V Sloveniji poslovno povezovanje in partnerstvo med podjetji nima tradicije, saj so stereotipi o partnerstvu, ki da se konča slabo, premočno vpeti v slovensko družbeno zavest, kar pa vpliva na uspešnost malega gospodarstva in podjetništva ter na njegovo rast.

V slovenski podjetniški kulturi poslovno in partnersko povezovanje še ni postalo primarna vsebina podjetništva. Mreženje, kot ga poznamo v okviru gospodarskih in obrtnih zbornic ali panožnih združenj, pa ne podpira konzorcijskega partnerstva ali grozdenja in s tem razpršitve poslovnih tveganj, saj odgovarja predvsem na vprašanja interesnega zastopanja in reprezentativnosti pri dialogu z vlado in s socialnimi partnerji. Je pa razveseljivo, da se v določenih panogah takšna povezovanja porajajo spontano in kažejo tudi dobre rezultate (v frizerski dejavnosti več s. p. frizerjev deli stroške za prostor oz. »stol«, stranke imajo storitev vedno na voljo; še bolj ilustrativen pa je primer grozda Vila Bravum, v katerem sodeluje več kot 20 malih podjetij s komplementarnimi dejavnostmi, njihova glavna vez pa je medsebojno trženje in priporočanje ter nastop pod enotno blagovno znamko).⁵

---

⁵ http://vilabravum.si/o_nas/, 28. 10. 2013.

Število žensk, ki so se podjetniško aktivirale, predstavlja potencial za zaposlovanje in gospodarsko rast, vendar ne brez ustrezne podpore, ki bi pospešila ekonomske učinke teh podjetij in razširila nabor razpoložljivih delovnih mest, ki bi jih ta podjetja lahko ponudila.⁶

Statistika in praksa potrjujeta, da so podjetja, ki jih ustanovljajo ženske, praviloma v storitvah (torej gre za »storitveno proizvodnjo«), da se odločajo za ustanovitev poslovne družbe (d. o. o. ali s. p.) predvsem zaradi samozaposlitve in zagotavljanja osnovnega vira za preživetje, da v svoje dejavnosti ne vključujejo v zadostni meri novih tehnoloških in informacijskih spoznanj, da je v populaciji aktivnih podjetnic sorazmerno majhen delež mladih visoko izobraženih žensk, da pa so po drugi strani ženske uspešnejše in se bolj smelo lotevajo novih projektov, če imajo možnost skupinskega delovanja, povezovanja in izmenjave različnih izkušenj, predvsem pa si želijo podporo in pomoč pri družinskih obveznostih, povezanih s skrbjo za odrasčajoče otroke v času, ko ustanovljajo in razvijajo podjetje. Ženske so v okviru inkubatorjev ali centrov pripravljene razvijati socialni kapital in na njem graditi prihodnost.

Socialno podjetništvo pri nas

Socialno podjetništvo v Sloveniji urejajo leta 2011 sprejeti **Zakon o socialnem podjetništvu** (Uradni list RS, št. 20/2011) in drugi podzakonski akti. Socialno podjetje lahko ustanovijo nepridobitne pravne osebe, namen ustanovitve pa ne sme predstavljati pretežno ali izključno pridobivanje dobička. Status socialnega podjetja lahko pridobi nepridobitna pravna oseba za trajno opravljanja dejavnosti socialnega podjetništva oziroma za zaposlovanje ranljivih skupin oseb. To področje je v Sloveniji regulirano in postaja zanimivo tudi za žensko populacijo. Številne dejavnosti, ki sodijo v socialno podjetništvo in so že na trgu, pa se še niso prijavile na seznam slovenskih socialnih podjetij.

Socialni vidik ženskega podjetništva obravnavam predvsem z vidika problemov na trgu dela: sorazmerno nizka izobrazbena struktura brezposelnih ljudi po eni strani, premalo razpoložljivih delovnih mest za mlade visoko izobražene ljudi (predvsem ženska populacija) vodi v iskanje rešitev v samozaposlitvi in v dejavnostih, ki so manj donosne, v veliki meri pa predstavljajo potrebe po nekaterih storitvah v naši družbi predvsem na področju socialnega dela, oskrbovanja starejših občanov, skrbi za vzdrževanje zdravja itd. Znotraj tega se večinoma pojavljajo ženske ponudnice storitev iz starejše populacije iskalk zaposlitve na področju oskrbe in osebnih storitev ali pa se samozaposlijo na zahtevo svojega dosedanjega delodajalca. Mlajše in višje izobražene ženske pa se dostikrat vključijo v programe za start-up podjetja in tam preverijo svojo podjetniško idejo.

Priporočeni ukrepi OECD

Med priporočenimi politikami za žensko podjetništvo je OECD vključil zaključke konference.

Ženskam je treba zagotoviti **dostopnost do trga dela v najširšem smislu**: zaposlovanje, ustanavljanje podjetij, dostop do podpornih storitev, finančnih virov, novih tehnologij in inovacijskega okolja. Izboljšati je treba tudi družbeno okolje z možnostjo varstva otrok in enake obravnave na delovnem mestu, na splošno izboljšati položaj žensk v družbi in promovirati žensko podjetništvo, kar bo imelo dobre učinke za celotno družbo. OECD priporoča oblikovanje **vladnega organa za žensko podjetništvo**, ki bi vzpostavil **mrežo ženskih podjetniških centrov** kot primer uspešne prakse. OECD je priporočil tudi razvoj podpornih mrež za žensko podjetništvo, redno evalvacijo učinkov podpornih ukrepov za MSP na žensko podjetništvo in spremljanje, kateri od ukrepov so pokazali najboljše rezultate. OECD je tudi priporočil smernice za izboljšanje dejanskih in analitičnih temeljev razumevanja vloge podjetnic v gospodarstvu, kar zahteva krepitev statistične osnove za izvedbo meddržavne primerjalne analize, povezane s spolom, in longitudinalne študije vpliva pomembnih dogodkov in politik, zlasti v daljšem časovnem obdobju.

---

⁶ Tudi prof. Miroslav Rebernik v svojem komentarju rezultatov GEM Global Entrepreneurship monitor navaja, da je bilo »v svetu leta 2012 v 67 državah več kot 126 milijonov podjetnic v nastajajočih, novih ter že ustaljenih podjetjih. Slovenija se je glede deleža podjetnic v nastajajočih in novih podjetjih med evropskimi državami uvrstila na zadnje mesto«, kar ne preseneča, saj so krizne razmere v gospodarstvu, vse večja brezposelnost, pomanjkanje delovnih mest, neredna plačila in negotova naročila zagotovo zaviralni dejavnik pri odločanju, ali se naj posameznik odloči za podjetništvo ali ne. Ker se ženske pretežno odločajo za storitveno dejavnost, po čemer pa je v kriznih časih manj povpraševanja, se za zgodnje podjetništvo v Sloveniji odloča le 2,6 odstotka žensk.

Dobri zgledi

Tujina

Kot v svojem poročilu navaja National Women's Business Council (ZDA) je žensko podjetništvo predvsem ekonomska kategorija, ki je tako temeljnega pomena kot produktivnost, kakovost ali razvoj izdelkov. Poslovno okolje mora priznati in upoštevati ves človeški potencial. Ukrepi, ki naj bodo oblikovani in prilagojeni posebej podjetnicam, pa bi morali biti usmerjeni predvsem v

- izboljššan dostop do finančnih virov,
- izboljššan dostop do trgov,
- izboljššan dostop do izobraževanja in izpopolnjevanja,
- politiko, ki bo upoštevala tudi vprašanja žensk (women-led agenda).

Na področju uveljavljanja ženskega podjetništva v številnih državah (ZDA, Italija, Velika Britanija, Belgija, Švedska idr.) uvajajo podporo in ukrepe, ki bi jih lahko načeloma razvrstili na ukrepe za spodbujanje delovanja in storitve uporabnicam.

Spodbujanje delovanja je usmerjeno v:

- delovanje neprofitnih zasebnih podpornih organizacij (združenja, klubi, skupnosti),
- ustanavljanje prostovoljnih ženskih podjetniških združenj in »ženskih« gospodarskih zbornic (npr. v Denverju),
- ciljne programe javnih inštitucij,
- sponzorske programe podjetij in korporacij.
-

Storitve, ki jih te organizacije zagotavljajo uporabnicam, so v veliki večini usmerjene v:

- izobraževanje,
- podporno mrežo in mentorstvo,
- vpliv na zakonodajo oz. lobiranje,
- tehnično podporo,
- dostop do kapitala in nepovratnih sredstev (nepovratna sredstva, vzajemni skladi),
- posojila, dostop do tveganega kapitala,
- raziskave,
- pomoč pri širitev trgov,
- nagrajevanje uspešnih podjetnic,
- certificiranje.

Gre za konkretne in zelo praktično usmerjene ukrepe, ki spodbujajo podjetniško rast in internacionalizacijo.

Povezovanje med ženskami za boljši jutri

Mag. Vida Perko

Kakšno je trenutno stanje v Sloveniji

V Sloveniji je povezovanje žensk v zadnjih letih še posebej popularno. Imamo številna združenja, svete, društva, združenja in skupine pri različnih organizacijah in institucijah. Slovenija gosti tudi vse več dogodkov, ki so namenjeni prav ženskam v podjetništvu, še posebej zadnja leta, ko je očitno živahna podjetniška dejavnost med mlajšimi ženskami sprožila pravo gibanje, usmerjeno v mreženje in medsebojno spoznavanje mladih podjetnic.

Med takšne gotovo lahko štejemo revije ženskega podjetništva v organizaciji GZS Zbornice osrednjeslovenske regije, mednarodna srečanja Sveta za inovativnost žensk, dogodek 500 podjetnic, tradicionalno žensko podjetniško konferenca Štajerskega regijskega sveta žensk, konference Sekcije Managerk in vsakoletno srečanje menedžerk na Bledu.

Združenje Manager – SEKCIJA MANAGERK SLOVENIJE

Ustanovljeno 1989, sedež v Ljubljani

www.zdruzenje-manager.si

Sekcija vsako leto podeli nagrado ARTEMIDA - Priznanje menedžerkam za najvišje vodilno mesto.

<http://www.zdruzenje-manager.si/sekcije/sekcija-managerk>

Gospodarsko interesno združene Podjetnost

Ustanovljeno 1993, sedež v Ljubljani

GIZ Podjetnost je soustanovitelj Zavoda za razvoj družinskega in ženskega podjetništva META. www.skupnost-podjetnic.si Kot član Svetovnega združenja podjetnic FCEM in predstavnik Slovenije je bilo Združenje trikrat gostitelj Svetovnega kongresa FCEM v Ljubljani, na katerem je sodelovalo več kot 210 podjetnic iz 35 držav.

Društvo univerzitetnih izobraženk

Ustanovljeno leta 1995 kot Društvo za uveljavljanje enakopravnosti žensk, enakosti spolov, sedež v Ljubljani

Je tudi član Evropskega združenja univerzitetnih žensk (UWE), ki ima svojo predstavnico v Svetu Evrope in v Evropskem ženskem lobiju.

<http://zuis.si/>

Zveza kmetič Slovenije

Ustanovljena 1995, sedež v Ljubljani

Zveza je prostovoljna, nevladna organizacija, ki deluje v javnem interesu. V Zvezo kmetič Slovenije je vključenih prek 6500 članic, ki delujejo v 129 društvih na območju Slovenije. Imajo zelo razvejan in bogat program delovanja in so včlanjene v evropsko Zvezo kmetič.

<http://agri.bf.uni-lj.si/zveza/>

Društvo poslovnih žensk – FAM (Slovenija)

Ustanovljeno 1997, sedež v Grosupljem

<http://www.drustvo-fam.si/>

META – Zavod za razvoj družinskega in ženskega podjetništva – (Zavod META) in GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE PODJETNOST (GIZ Podjetnost)

www.skupnost-podjetnic.si

Ženski lobi Slovenije

Ustanovljen 2006, sedež v Ljubljani

Z vključitvijo v Evropski ženski lobi je Ženski lobi Slovenije ustrezno preoblikoval svojo sestavo in način organiziranosti. Vključuje samo civilnodružbene ženske organizacije in posameznice, od februarja 2009 pa je v skladu s slovensko zakonodajo organiziran kot društvo.

www.zenskilobi.si

Svet za inovativnost žensk

Ustanovljen 2012 pri GZS Zbornici osrednjeslovenske regije, sedež v Ljubljani

www.skupnost-podjetnic.si.

Regijskih svet poslovnih žensk in podjetnic pri ŠGZ Maribor – PERLE (Slovenija)
Ustanovljen 2012 pri Štajerski gospodarski zbornici, sedež v Mariboru

http://www.stajerskagz.si/Storitve/Regijski_sveti/Regijski_svet_podjetnic_in_poslovnih_zensk/

Društvo ženske in vino (Slovenija)
Ustanovljeno 2012, sedež v Goriških Brdih

Zavod NEFIKS in Kologice
Ustanovljen , sedež v Ljubljani

<http://nefiks.si/>

Klub visokih petk
Ustanovljen 2013 pri Bonitetni hiši Bisnode, d. o. o., sedež v Ljubljani

SheXO -Klub poslovnih žensk
Ustanovljen 2013 pri Deloitte Slovenija, sedež v Ljubljani

http://www2.deloitte.com/si/sl/pages/shexo/topics/shexo.html?icid=wn_shexo

Pomurska mreža žensk
Ustanovljena 2013, sedež v Murski Soboti

www.mrezazensk.si

Sekcija podjetnic in obrtnic pri OoZ Celje
Ustanovljena 2014 pri Območni obrtno-podjetniški zbornici Celje, sedež v Celju

Sekcija podjetnic in obrtnic deluje pod okriljem Območne obrtno-podjetniške zbornice Celje od leta 2014. OoZS

<http://www.ooz-celje.si/>

Network MEMA/MREŽA MEMA
Ustanovljena 2014 kot projekt, financiran iz Norveškega finančnega mehanizma v partnerstvu z
www.network-mema.com

SKUPNOST SLOVENSkih PODJETNIC

Ustanovljeno 2016, kot nadaljevanje projekta Network MEMA, sedež Ljubljana

www.skupnost-podjetnic.com

Združenje podjetnic Gorenjske
Ustanovljeno 2016, sedež v Radovljici

<http://podjetnicezpg.wixsite.com/podjetnice-zpg/blank-2>

Dogodek 500 podjetnic

Pobuda 2013, sedež v Ljubljani

<http://www.podjetnica.com>

Norveško partnerstvo

Kosovare Krasnichi

Program spodbujanja ženskega podjetništva Kvinnovasjon

SIVA je Korporacija za industrijski razvoj Norveške, ki je leta 2006 prejela sredstva norveškega ministrstva za lokalno samoupravo in regionalni razvoj za spodbujanje podjetniške dejavnosti žensk. Izbran je bil ženski podjetniški program Kvinnovasjon, ki se je začel izvajati v letih 2009 in 2011. Ta program je instrument za spodbujanje poslovnih podvigov žensk. Cilj vlade je namreč povečati število podjetnic na 40 odstotkov. Kvinnovasjon pa je eden izmed 12 ukrepov norveške vlade, katerega cilj je spodbujanje ženskega podjetništva. Spremljavo in vrednotenje rezultatov sta izpostavila dejavnike za uspeh v programu in možnosti za prilagoditev, da bi se povečala učinkovitost.

Cilj norveške vlade je bil, da se z aktivnostmi in sredstvi doseže povečanje števila podjetnic za 40 odstotkov do leta 2013. (Za primerjavo, v letu 2009 je bilo približno 34 odstotkov tistih, ki so s sedežem podjetja na Norveškem so bile ženske). V nadaljevanju pa naj bi ob Kvinnovasjonu uvedli v načrt dela norveške vlade še 12 ukrepov za spodbujanje ženskega podjetništva.

Dosedanji rezultati

Program ponuja dobre pogoje za podjetnice v zgodnji fazi ustanavljanja. Kvinnovasjon je prispeval k podjetništvu na različne načine, predvsem pa je zagotovil:

- pomoč pri zagonu 110 novih podjetij v letu 2010;
- delo 44 novim udeležencem v inkubatorju Garden;
- delo 32 novim udeležencem (s pogodbo) v Podjetniškem inkubatorju;
- pomoč pri povečanju števila novoustanovljenih podjetij na lokalnem in regionalnem trgu, kar prispeva k ustvarjanju delovnih mest in možnosti na podeželju;
- pomoč pri 160 novih zaposlitvah v obstoječih podjetjih v letu 2010;
- 200 potencialnih poslovnih podvigov v povezavi z dejavnostmi programa v letu 2010;
- prispevek k povečanju ženskih kvot v drugih SIVA programih;
- izvedbo programa in pomoč pri doseganju ciljev.

Na podlagi tega programa na Norveškem deluje tudi Wominnovation na Kosovu. Ponuja znanje, omrežja in navdih za krepitev vloge žensk v poslu. Storitve vključujejo različna orodja, kot so mentorstvo, profiliranje, krepitev kompetenc in informativni spletni portal wominnovation.org. Portal wominnovation.org je stičišče za podjetnice in bodoče podjetnice. Njegov cilj je z zgodbami o uspehu, novicami, informacijami, dejavnostmi in s tečaji po vsej državi navdihniti ženske in jim pomagati pri vstopu na podjetniško pot.

Agencija Boost Globalne Inovacije

Athene Projectledelsee se je v letu 2016 preoblikoval v BOOST Globalne inovacije (BGI) in nadaljuje z dejavnostjo, ki sta jo ustanovitelja zastavila v letu 2001 kot majhno zasebno podjetje v poslovnem centru v majhni vasi na Norveškem. Ekipo sestavlja 20 izkušenih projektnih vodij in strokovnjakov z različnih področij: poslovnega vodenja in administracije, razvoja podjetništva in inovacij, trženja in komunikacije ter financ. Sedež dejavnosti je v Drammenu na Norveškem, sodelujejo pa s strankami po vsem svetu ter z lokalnimi izpostavami v Bosni in Hercegovini in na Kosovu.

BGI prenaša strokovno znanje in izkušnje na področju razvoja podjetništva in že več let pomaga podjetjem pri trajnostni rasti z razvojem praktičnih orodij in znanj o tem, kako vključiti strategijo razvoja, inovacijske zmogljivosti in nove pobude v delovanje podjetja.

Dejavnosti podjetja so osredotočene na zdravje, okolje in tehnološke projekte, stranke pa prihajajo iz javnega in zasebnega sektorja na Norveškem pa tudi iz mednarodnega okolja. Izvajali so projekte za norveško ministrstvo

za zunanje zadeve, več občin, ki so se osredotočale na razvoj lokalnega podjetništva, za univerze in raziskovalna okolja, nacionalne strokovne centre in za norveške grozde.

Po naročilu norveškega ministrstva za zunanje zadeve trenutno postavljajo inovacijski center v Mostarju v Bosni in Hercegovini, ki je namenjen prvenstveno lahki kovinski industriji in informacijski tehnologiji. V Romuniji sodelujejo z industrijskimi podjetji na področju ravnanja z odpadki. Na Norveškem pa izvajajo storitve za norveški grozd na področju zdravljenja raka, sodelujejo pa tudi s centrom strokovnih znanj Smart energy market v Haldnu ter s Centrom za informacijsko tehnologijo v Gjøviku.

Center inovacij v Kosovo (ICK) je bil osrednji rezultat predhodne študije v izvedbi agencija BOOST. V študiji so bila opredeljena področja dejavnosti, metode in ciljna področja, ki so sledila prizadevanjem in razvojnim možnostim na Kosovu. Center inovacij v Kosovo podpira podjetništvo, inovativnost in razvoj gospodarstva s poudarkom na IKT podjetjih in takih s potencialom rasti. Center vključuje inkubator s prostori za start-up podjetnike, učilnice in prostore za srečanja in dogodke.

Šest mesecev po podpisu pogodbe o izgradnji centra je bil prvi inovacijski center na Kosovu, ki je nastal s sredstvi Norveške, odprt.

V dveh letih delovanja se je prijavilo več kot 300 uporabnikov inkubatorja, ki so razvili 2125 izdelkov, odprli pa so tudi 51 podjetij s sedežem v inkubatorju. Med ustanovitelji oz. lastniki podjetij je 18 žensk. Ta podjetja zaposlujejo 230 ljudi, organizirali pa so tudi številne poslovne konference in srečanja.

Za podporo podjetništvu na Kosovu in v Albaniji je Boost razvil serijo priročnikov »KAKO« za podjetnike, katerih teme so npr. kako začeti in registrirati svoje podjetje, mednarodna trgovina, financiranje podjetja, oblikovanje in razvoj blagovne znamke itd.

Podpora ženskam na Kosovu po norveškem modelu Kvinnoasjon & Wominnovation

Po izkušnjah norveškega nacionalnega projekta Kvinnoasjon je agencija Boost tudi na Kosovu uporabila enak model, da bi tako povečala odstotek podjetništva med ženskami, spodbudila njihove ambicije in razvila mreženje ter uvedla mentorsko podporo, svetovanje in povezovanje.

Cilj je bil ustvariti več podjetij, ki bi jih vodile ženske.

Pomemben del aktivnosti Boosta na Balkanu je bilo posvečen vzpostavitvi mednarodnega tržnega prostora za lokalna podjetja. V programih poslovnega povezovanja (match-making) so svojo priložnost dobila podjetja za informacijsko tehnologijo in tekstilni sektor, ki so lahko sodelovala z norveškimi podjetji. Primer je povezava med Norsk Alpaka in podjetnicami iz Prištine in Mitrovice, ki so izdelale 100 ročno izdelanih pletenin iz vlaken alpake za prodajo na Norveškem.

Dizajnerska šola

Posebna dejavnost v okviru inkubatorja je tudi dizajnerska šola. Prvi projekti so nastali za proizvodnjo čajev, ki so jih ženske prodajale na ulicah. Razvili so svojo blagovno znamko in serijo izdelkov pod to znamko začeli prodajati tudi na druge trge ne le na lokalni tržnici.

Ob tem pa se je razvila tudi prva e-trgovina www.balkansprings.com, ki povezuje 60 izdelovalcev (večinoma žensk), ki so na trgu ponudili več kot 2000 izdelkov. Nastalo je 23 novih podjetij, ki delujejo v tej mreži.

Agencija Boost je uvedla tudi izobraževalni projekt z akademskimi partnerji iz Norveške pa tudi iz balkanskih držav. Projekt Academic Exchange for Progress je omogočil akademske izmenjave in krepitev zmogljivosti v IKT sektorju. 50 študentov je imelo možnost študirati en semester na norveški univerzi, 3 doktorski kandidati so še vedno v norveških inštitucijah. Pomemben del projektov agencije Boost je usmerjen v dobre prakse in izmenjavo znanja. Vse bolj aktualno pa je tudi področje obnovljive energije. Skupaj z NTNU v Gjøviku so razpisali magistrski študij na temo obnovljivih virov energije v sodelujočih državah. Petnajst študentov bo lahko en semester študiralo na Norveškem. Študijski obiski in obiski učiteljev pa omogočajo še dodatno omogočajo izkušenj in znanja.

Celotna publikacija s poročilom o opravljeni raziskavi in analizi potenciala podjetnic v posamezni regiji ter priporočilom za nabor ukrepov za spodbujanje rasti ženskih podjetij v Sloveniji bo na voljo 30.9.2016. informacije: info@network-mema.com